

РЕШЕНИЕ № 9184 ОТ 12.07.2017 Г. ПО АДМ. Д. № 2743/2016 Г., V ОТД. НА ВАС

Чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр

Върховният административен съд на Република България - Пето отделение, в съдебно заседание на седемнадесети май в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЙОВКА ДРАЖЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

ИАНА ДОБРЕВА

ЕМАНОИЛ МИТЕВ

при секретар Николина Аврамова и с участието на прокурора Нели Христовозова изслуша докладваното от съдията ИАНА ДОБРЕВА по адм. д. № [2743/2016](#)

Производството е по чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 68, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр).

Образувано е по касационна жалба на Независима синдикална федерация на енергетиците в България към Конфедерацията на независимите синдикати в България (КНСБ) и Национална федерация на енергетиците към КНСБ, подадена срещу решение № 106 от 07.01.2016 г., постановено по адм. д. № 9702/2015 г. по описа на Административен съд София - град (АССГ), с което е отхвърлена жалбата им срещу решение № 300 от 01.09.2015 г. по преписка № 98/2014 г. на Комисия за защита от дискриминация (КЗД/Комисията). С последното е установено, че разпоредбите на чл. 3, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Браншовия трудов договор в сектор "Енергетика" въвеждат дискриминационно отношение чрез по-неблагоприятни условия за присъединяване към КТД спрямо неопределен, но определяем кръг лица, с което нарушават принципа на равно третиране. Искане се отмяна на решението като неправилно поради нарушение на материалния закон и необоснованост.

Ответниците - Българска браншова камара на енергетиците и Съюз на енергетиците в България оспорват касационната жалба като неоснователна. Считат, че първоинстанционното решение е правилно и следва да бъде потвърдено.

Ответникът - Комисията за защита от дискриминация не изразява становище по жалбата.

Представителят на Върховна административна прокуратура дава заключение за неоснователност на касационната жалба.

Върховният административен съд, пето отделение, като взе предвид, че жалбата е подадена в срока по чл. 211, ал. 1 от АПК от участвали в съдебното производство страни, спрямо които решението е неблагоприятно, намира същата за процесуално допустима. Разгледана по същество е основателна, по следните съображения:

С решение № 300 от 01.09.2015 г. по преписка № 98/2014 г. на КЗД, същата е установила, че с разпоредбите на чл. 3, ал. 2, 3 и 4 от Браншовия трудов договор в сектор "Енергетика", е въведено като условие за присъединяване към КТД за неопределен, но определяем кръг лица, волеизявление и заплащане на присъединителна вноска, каквато лицата-членове на синдикалните организации, подписали БКТД, не дължат. Отчитайки, че по силата на чл. 8, ал. 3 от Кодекса на труда (КТ) всяка форма на пряка или непряка дискриминация по белег членуване в синдикални

организации при упражняване на трудови права е недопустима, и на основание чл. 65 от ЗЗДискр, Комисията е приела, че посочените условия за присъединяване представляват пряка дискриминация. Развива съображения, че на законово ниво е регламентирано безусловно присъединяване към КТД, поради което включване в БКТД на клауза за присъединяване при спазване на условие е дискриминация, допусната от работодатели и синдикални организации - чл. 18 от ЗЗДискр. Работници и служители, нечленуващи в синдикални организации са по-неблагоприятно третирани в сравнение с членуващи в синдикални организации в сходно положение. И срокът, и вноската като условие са дискриминационни, предвид чл. 8, ал. 3 от КТ. Цитира решение по дело С-306/07 на съда в Люксембург.

За да отхвърли жалбата на Независима синдикална организация на енергетиците в България, НСФЕБ, към КНСБ и на Национална федерация на енергетиците НФЕ към КНСБ, съдът приема, че посочените разпоредби на БКТД поставят в по-неблагоприятно положение лицата работници и служители, нечленуващи в синдикалните организации, сключили БКТД и тези, неучастващи изобщо в синдикални организации. Съдът се е мотивирал с чл. 51, ал. 2 от КТ. На равнище бранш може да се сключи само един договор, поради което клаузите му задължават всички предприятия от отрасъла, а от друга страна, чл. 50, ал. 2 от КТ във връзка с чл. 57, ал. 2 от КТ забранява въвеждане на условия, противоречащи на закона. БКТД съдържа клаузи по-неблагоприятни за работниците или служителите от установените в закона или КТД, с който работодателят е обвързан. В този смисъл по-неблагоприятното положение, в което са поставени работниците и служителите, нечленуващи в синдикалните организации, подписали БКТД и тези, които не членуват в синдикални организации изобщо, представлява и нарушение на чл. 8 от КТ.

Така постановеното решение е материално незаконосъобразно.

Принципно юриспруденцията на Съда на Европейския съюз (СЕС) по приложение на Директива 2000/78/ЕО за равното третиране в областта на заетостта и професиите, сочи, че даден колективен трудов договор може да бъде източник на дискриминация и следва да бъде съобразен с изискванията на съюзното законодателство. С чл. 1 от Директива 2000/78/ЕО е посочена, че целта е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите-членки на принципа за равно третиране. В чл. 2 от Директивата е посочено, че за целите на същата "принципът за равно третиране" означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1. По силата на чл. 18 от Директивата това задължение се разпростира и в областта на социалното партньорство при колективното трудово договаряне. Но настоящият казус не представлява неравно третиране на посочени в чл. 1 от Директивата защитени признаци.

В решението на КЗД е цитирано и решение постановено по дело С-306/07 на Съда в Люксембург по преюдициално запитване за тълкуване на вторично право на ЕС чл. 8, § 1 от Директива 91/533/ЕИО на Съвета от 1991 година. Директивата въвежда задължение на работодателя да запознава работниците и служителите с условията, приложими към трудовия договор и трудовото правоотношение. С решението е посочено, че се допуска национална правна уредба да предвижда, че колективен трудов договор, осигуряващ транспониране на тази директива в националното право, да се прилага по отношение на работник и служители, дори когато той не е член на една от синдикалните организации, подписали колективен трудов договор. Относно задължението по чл. 8, ал. 2 за работодателя да информира работници и служители за условията на трудовия договор и на ТПО, допуска възможността работник и служител, който не е член на синдикална организация, подписала КТД, уреждащ неговото трудово правоотношение, да се счита за "обхванат" от този договор.

Нито посочените директиви, нито съдебната практика сочат, че не се допуска националното законодателство да предвижда условия за присъединяване към КТД от страна на

работници и служители нечленуващи в синдикални организации, подписали КТД.

Съгласно Глава II Раздел I от Закона за защита от дискриминация, работодателят е длъжен да осигури защита на работниците и служителите при упражняване право на труд, без оглед на признаците по чл. 4 от ЗЗДискр Разпоредбата на чл. 8, ал. 3 от КТ забранява пряка и непряка дискриминация при осъществяване на трудовите права и задължения основана на народност, произход, пол, сексуална ориентация, раса, цвят на кожата, възраст, политически и религиозни убеждения, членуване в синдикални и други обществени организации и движения, семейно и материално положение, наличие на психически или физически увреждания, както и различия в срока на договора и продължителността на работното време. В конкретният казус няма твърдения за по-неблагоприятно третиране при упражняване на трудови права на работниците и служители нечленове на синдикални организации, страни по БКТД от другите работници и служители. Твърдението е, че присъединяването на работници и служители нечленуващи в синдикални организации в три месечен срок от влизане в сила на БКТД чрез заплащане на присъединителна вноска представлява неблагоприятно третиране и поради това е пряка дискриминация.

КЗД посочва, че дискриминацията се осъществява чрез чл. 3, ал. 2 и 4 от БКТД. Съгласно чл. 3, ал. 2 от БКТД към КТД в дружествата се допуска индивидуално присъединяване на работници и служители в 3 месечен срок от влизането му в сила, като в същия 3 месечен срок могат да се присъединят и новопостъпили работници и служители. В чл. 3, ал. 4 от БКТД е посочено, че присъединили се с писмено заявление работници и служители заплащат присъединителна вноска в размер, определен с КТД в съответното дружество като процент от нетното месечно трудово възнаграждение през целия период на действие на съответния КТД в дружеството като годишният размер не може да е по-малък от 40 лева при КТД със срок на действие 1 година и не по-малък от 80 лева за КТД със срок на действие 2 години.

Относно чл. 3, ал. 2 от БКТД:

Необосновано и КЗД, и съдът приемат, че клаузата третира неблагоприятно онези работници, които ще постъпят на работа след сключване на КТД. Не отговаря на съдържанието на клаузата разбирането, че тези работници и служители не могат да се присъединят въобще към КТД. Тримесечен е срокът за работници и служители, които работят към момента на сключване на КТД. Тримесечен е срокът за всеки новопостъпил работник и служител, считано от момента на постъпването му на работа. Поради това остава неясно защо и спрямо кого е неблагоприятното третиране, след като е предвиден един и същ срок за всеки от работниците и служителите нечленуващи в синдикална организация.

Относно чл. 3, ал. 3 от БКТД:

Клаузата гласи, че присъединяването към КТД става с писмено заявление по образец до съответния работодател. Нито в решението на КЗД, нито в решението на съда има мотиви защо се приема, че тази клауза дискриминира нечленуващите в синдикални организации. Клаузата изцяло съответства на чл. 57, ал. 2 от КТ, тъй като законодателят е отменил действието на КТД в полза на всички работници и служители и изисква изрично волеизявление от страна на нечленуващите в синдикалната организация, за да има действие КТД и спрямо тях.

Относно чл. 3, ал. 4 от БКТД:

Съгласно чл. 51, ал. 1 от КТ Колективният трудов договор има действие спрямо работниците и служителите, които са членове на синдикалната организация - страна по договора. При анализ на законодателните изменения на чл. 57, ал. 2 от КТ е видно, че за първи път с ДВ, бр. 100 от 1992 г., е предвидена възможност работниците и служителите, които не членуват в синдикалната организация, да могат да се присъединят към сключен от техния работодател колективен трудов договор с писмено заявление. С изменението на разпоредбата с ДВ, бр. 2 от 1996 г. е добавено, че присъединяването става само с предизвестие без други условия. Сегашната редакция е резултат на законодателна промяна с ДВ, бр. 25 от 2001 г. и гласи, че работниците и

служителите, които не членуват в синдикална организация, страна по договора, могат да се присъединяват към сключения колективен трудов договор от техния работодател с писмено заявление до него или до ръководството на синдикалната организация, която е сключила договора, при условия и по ред, определени от страните по КТД, така че да не противоречат на закона или да го заобикалят, или да накърняват добрите нрави.

Вследствие на тази промяна страните по КТД не договарят изобщо за всички работници и служители, а само за членовете на синдиката или синдикатите. Промяната е продиктувана с цел насърчаване развитието на синдикалната дейност и упражняване на гарантирано конституционно право на сдружаване по чл. 12 от Конституцията на Република България (КРБ). Изискването на закона е условията за присъединяване да не противоречат на законите и добрите нрави, включително да не са дискриминационни. Условието, което е предвидено за присъединяване към КТД е само подаването на писмено заявление по образец в 3 месечен срок за служители и работници, които работят, и в тримесечен срок за новопостъпили на работа служители и работници. Присъединилите се работници и служители обаче заплащат ежемесечно присъединителна вноска, която не се заплаща от членовете на синдикалната организация.

Колективният трудов договор представлява договор в полза на трето лице. Третото лице е член на синдикална организация и по силата на своето членство има задължението да заплаща членски внос. Този членски внос има за цел да осигури средства на синдикалната организация в своята дейност за защита правата на членуващите. Като резултат синдикалната организация има ресурс да участва, включително с ползване на консултанти, в преговорите при сключване на КТД. Сключеният КТД разпростира действието си над членовете на синдиката.

Какъв характер има присъединителната вноска? Първо тя не противоречи на закона, защото няма забрана за заплащане на такава. Видът и размерът ѝ не противоречат на добрите нрави, защото е израз на солидарност и признание за усилията и времето на други лица, членуващи в синдикални организации в отстояване на права на работниците и служители от конкретен бранш. За да е налице неблагоприятно третиране по признак членуване в синдикална организация в нарушение на чл. 8, ал. 3 от КТ е необходимо това да е във връзка с осъществяване на трудови права и задължения. Разписаната в чл. 57, ал. 2 от КТ възможност на нечленуващи в синдикални организации работници и служители да могат да се присъединят към КТД, не е упражняване на трудово право по смисъла на чл. 8, ал. 3 от КТ и чл. 48 от КРБ, който гарантира правото на труд и условията за реализирането му. Затова и заплащането на присъединителна вноска не е трудово задължение. Предвидената присъединителна вноска по чл. 3, ал. 4 от БКТД не попада в обхвата на чл. 8, ал. 3 от КТ и не дискриминира нечленуващите в синдикални организации. В по-различно положение спрямо членуващите в синдикални организации, тези лица попадат не в резултат на клаузите на БКТД, а като резултат на техен избор да не упражнят право на сдружаване и да не членуват в синдикална организация. Да се приеме друго би означавало да бъдат третирани по-неблагоприятно работници и служители, членуващи в синдикални организации, които освен че придобиват права по силата на действието на КТД, имат и задължения, включително финансови към синдикалната организация, на която са членове и която защитава правата им. Присъединяването към КТД при условията, посочени в чл. 3, ал. 4 от БКТД е израз на свободен избор и волеизявлението на отделния работник или служител. Самият законодател е променил правната логика и такава присъединяване вече не е безусловно. Условията обаче по чл. 3, ал. 4 от БКТД не са сред защитените признаци по Директива 2000/78/ЕО. Присъединителната вноска може да бъде определена като имуществен принос на работника или служителя в полза на колективното договаряне и форма на възмездност срещу правата, уговорени в КТД, които работникът или служителят ще ползва по индивидуалното си трудово правоотношение след присъединяване към КТД. Предвиждането ѝ като условие и размерът ѝ по-малко от 2 лева на месец не накърнява добрите нрави. (виж и Решение № 3165/06.03.2013 г. по адм. д. № 13998/2012 г. на ВАС, Решение № 609 от 18.01.2007 г. по адм. д.

№ 3135/2006 г. на ВАС и др.).

Незадължителният характер на членството в синдикална организация, липсата на конкретни твърдения за негативни или неравностойни последици в трудово-правната сфера на лицата, нечленуващи в синдикална организация обуславя, както и правните съображения, изложени по-горе, налагат правен извод за материална незаконосъобразност на решението, което следва да бъде отменено, а по същество да се отмени и решението на Комисията за защита от дискриминация.

Разноски от касационните жалбоподатели не са претендирани.

Предвид изложеното и на основание чл. 221, ал. 2, предл. 2 от АПК, Върховният административен съд, състав на пето отделение,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 106 от 07.01.2016 г., постановено по адм. д. № 9702/2015 г. по описа на Административен съд София - град и вместо него

ПОСТАНОВЯВА:

ОТМЕНЯ решение № 300 от 01.09.2015 г. по преписка № 98/2014 г. на Комисия за защита от дискриминация, с което на основание чл. 65 от Закона за защита от дискриминация е установено, че разпоредбите на чл. 3, ал. 2 - 4 от Браншовия трудов договор в сектор "Енергетика" нарушават принципа на равно третиране, като въвеждат по-неблагоприятни условия за присъединяване спрямо неопределен, но определяем кръг лица, което представлява пряка дискриминация и нарушение на чл. 4, ал. 1 във връзка с чл. 2 от Закона за защита от дискриминация на основата на признак "синдикална принадлежност".

РЕШЕНИЕТО е окончателно.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдия Диана Добрева - докладчик по делото

Считам първоинстанционното решение за правилно по следните съображения:

Изключително точно, ясно и изчерпателно Съдът в Люксембург е подчертал в своето Решение от 13 септември 2011 г. по дело C - 447/09 Reinhard Prigge, ECLI:EU:C:2011:573.: "макар дадена национална уредба да предоставя уреждането на дадени отношения с колективен трудов договор", това обстоятелство не означава, че е отпаднало изискването съответният колективен трудов договор да е съобразен с правото на Съюза и в частност с Директива 2000/78 (вж. в този смисъл Решение от 12 октомври 2010 г. по дело Rosenblatt, C-45/09, все още непубликувано в Сборника, точка 53).

В този смисъл от член 16, параграф 1, буква б) от Директива 2000/78 ясно следва, че колективните трудови договори също както законовите, подзаконовите и административните разпоредби трябва да са съобразени със закрепения в тази директива принцип.

В процесния казус се твърди, че източник на дискриминация е възможността за встъпване и присъединяване към Браншовия колективен трудов договор. Със същия договор, видно от неговия чл. 2, се уреждат трудовите отношения, трудовата заетост, доходите, социалното обслужване, осигурителните отношения, условията на труд, социалното партньорство, социалните аспекти на приватизационните процеси в бранша, както и по време на изпълнение на оздравителните програми в дружествата, и всички други въпроси на трудовите и социални отношения в съответствие с действащите правни норми. В този смисъл същият несъмнено попада в приложното поле на чл. 3 от Директива 2000/78/ЕО.

Безспорно е с оглед на данните по делото, че работниците и служителите, които не членуват в някоя от синдикалните организации - страни по БКТД, трябва да заплатят присъединителна вноска и такса в размер, надхвърлящ този на останалите работници/служители. В този смисъл достъпът на същите до социалния диалог е ограничен, а оттам е ограничено и правото им да ползват същите условия на труд, каквито БКТД "резервира" за останалите членове за синдикалните организации - страни по БКТД. Подобно изискване за заплащане на присъединителна вноска би могло да бъде легитимно в хипотеза, в която е налице реална икономическа необходимост за синдикалните организации и която се приспада по равностоеен начин от останалите членове, така че тя да се яви и пропорционална на преследваната с нея цел. Всъщност обаче касаторите не извеждат подобна постановка. Налага се единствено възможният извод, че вноската има селективен и ограничителен за социалния диалог характер, посредством който се въвежда необосновано неравно третиране.

Предвид изложените съображения считам обжалваното първоинстанционно решение за правилно, а касационната жалба - за неоснователна.

Съдия: Диана Добрева

Информация за делото и сканирани документи - виж [тук](#)